

2-1

Plenaire vergaderingen

Donderdag 1 juli 1999

Openingsvergadering

Handelingen

Belgische Senaat

Buitengewone Zitting 1999

Sénat de Belgique
Session extraordinaire de 1999

Annales

Séances plénières

Jeudi 1er juillet 1999

Séance d'ouverture

2-1

De **Handelingen** bevatten de integrale tekst van de redevoeringen in de oorspronkelijke taal. Deze tekst werd goedgekeurd door de sprekers. De vertaling - cursief gedrukt - verschijnt onder de verantwoordelijkheid van de dienst Verslaggeving. Van lange uiteenzettingen is de vertaling een samenvatting.

Het **Beknopt Verslag** is een samenvatting van de debatten en verschijnt onder de verantwoordelijkheid van de dienst Verslaggeving. De vertaalde gedeelten zijn gecursiveerd.

De **Bijlage bij de Handelingen en het Beknopt Verslag** bevat de naamlijsten van de stemmingen, de mededelingen en de agenda van de volgende vergaderingen.

De nummering bestaat uit het volgnummer van de legislatuur sinds de hervorming van de Senaat in 1995, het volgnummer van de vergadering en de paginering.

Voor bestellingen van Handelingen, Beknopt Verslag en Vragen en Antwoorden van Kamer en Senaat:
Dienst Publicaties Kamer van volksvertegenwoordigers, Natieplein 2 te 1008 Brussel, tel. 02/549.81.95 of 549.81.58.

Al deze publicaties zijn gratis beschikbaar op de websites van Senaat en Kamer:
www.senate.be   www.dekamer.be

Afkortingen - Abréviations

AGALEV	Anders Gaan Leven
CVP	Christelijke Volkspartij
ECOLO	Écologistes
PRL-FDF-MCC	Parti Réformateur Libéral – Front Démocratique des Francophones - Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	Parti Socialiste
PSC	Parti Social Chrétien
SP	Socialistische Partij
VL.BLOK	Vlaams Blok
VLD	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU-ID	Volksunie-ID21

Les **Annales** reprennent le texte intégral des discours dans la langue originale. Ce texte a été approuvé par les orateurs. Les traductions - imprimées en italique - sont publiées sous la responsabilité du service des Comptes rendus. Pour les interventions longues, la traduction est un résumé.

Le **Compte rendu analytique** est un résumé des débats publié sous la responsabilité du service des Comptes rendus. Les parties traduites apparaissent en italique.

L'**Annexe aux Annales et au Compte rendu analytique** reprend les résultats nominatifs des votes, les communications ainsi que l'ordre du jour des prochaines séances.

La pagination mentionne le numéro de la législature depuis la réforme du Sénat en 1995, le numéro de la séance et enfin la pagination proprement dite.

Pour toutes commandes des Annales, du Compte rendu analytique et des Questions et Réponses du Sénat et de la Chambre des représentants: Service des Publications de la Chambre des représentants, Place de la Nation 2 à 1008 Bruxelles, tél. 02/549.81.95 ou 549.81.58.

Toutes ces publications sont disponibles gratuitement sur les sites Internet du Sénat et de la Chambre:
www.senate.be   www.lachambre.be

Inhoudsopgave

Onderzoek van de geloofsbrieven en eedaflegging van de senatoren gekozen door de Nederlandse en Franse kiescolleges	p. 4
Overlijden van een oud-senator	p. 11
Ontslag en benoeming van regeringsleden	p. 11
Regeling van de werkzaamheden	p. 11

Sommaire

Vérification des pouvoirs et prestation de serment des sénateurs élus par les collèges électoraux français et néerlandais	p. 4
Décès d'un ancien sénateur	p. 11
Démission et nomination de membres du gouvernementp.	11
Ordre des travaux	p. 11

Voorzitter: de heer Louis Tobback.

(De vergadering wordt geopend om 14.05 uur.)

Onderzoek van de geloofsbrieven en eedaflegging van de senatoren gekozen door de Nederlandse en Franse kiescolleges

De voorzitter. - De vergadering is geopend.

Overeenkomstig artikel 1 van het reglement moet ik de heer Vincent Van Quickenborne en mevrouw Gerda Staveaux-Van Steenberge, die als jongste leden van de Vergadering met mij het voorlopig bureau vormen, vragen naast mij plaats te nemen.

De Senaat vergadert heden, overeenkomstig artikel 2 van het koninklijk besluit van 4 mei 1999 houdende bijeenroeping van de kiescolleges voor de federale wetgevende Kamers, het Europees Parlement en de Gemeenschaps- en Gewestraden, en bijeenroeping van de nieuwe federale Kamers.

Ik verklaar de buitengewone zitting 1999 voor geopend.

Commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven

De voorzitter. - Overeenkomstig artikel 2 van het reglement, vormen de zeven oudste leden in jaren, gekozen door het kiezerskorps de commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven.

Het zijn de heren Roland Raes, Guy Moens, Philippe Monfils en Philippe Moureaux, mevrouw Jeannine Leduc, de heer Josy Dubié en ikzelf.

Bij de Senaat zijn dossiers aanhangig betreffende de verkiezing van de senatoren en van de senatoren-opvolgers gekozen door het kiezerskorps op 13 juni 1999.

Overeenkomstig artikel 2 van het Reglement, stel ik u voor, deze dossiers voor onderzoek te verzenden naar de commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven, die verslag over die verkiezing moet uitbrengen.

Bij het Bureau is een bezwaarschrift ingekomen van de heer Materne, die de vernietiging van de stemming van 13 juni 1999 vraagt, evenals van de resultaten.

Bij het Bureau is eveneens een bezwaarschrift ingekomen van de heren Michel, Mommaerts, Kisters en Vandersmissen, die de vernietiging vragen van de verkiezingen voor het Europees Parlement, de Senaat, de Brusselse Gewestraad, de Waalse Gewestraad en de Vlaamse Raad.

Ik verzoek de leden van de commissie onmiddellijk te vergaderen in de zaal van de Quaestuur ten einde zich te constitueren en vervolgens tot het onderzoek der dossiers over te gaan.

Ik stel u voor de vergadering te schorsen totdat de commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven haar werkzaamheden zal hebben beëindigd. *(Instemming)*

(De vergadering wordt geschorst om 14.10 uur en hervat om 14.35 uur.)

Présidence de M. Louis Tobback

(La séance est ouverte à 14 h 05.)

Vérification des pouvoirs et prestation de serment des sénateurs élus par les collèges électoraux français et néerlandais

M. le président. - La séance est ouverte.

Conformément à l'article 1er du règlement, je dois demander à Monsieur Vincent Van Quickenborne et à Madame Gerda Staveaux-Van Steenberge qui, en tant que plus jeunes membres de l'Assemblée, forment avec moi le bureau provisoire, de prendre place à mes côtés.

Le Sénat se réunit aujourd'hui en vertu de l'article 2 de l'arrêté royal du 4 mai 1999 portant convocation des collèges électoraux pour les Chambres fédérales législatives, du Parlement européen et des Conseils de Communauté et de Région, ainsi que convocation des nouvelles Chambres fédérales.

Je déclare ouverte la session extraordinaire de 1999.

Commission de Vérification des Pouvoirs

M. le président. - Conformément à l'article 2 du Règlement, les sept membres les plus âgés élus par le corps électoral sont appelés à former la commission chargée de la Vérification des Pouvoirs.

Il s'agit de MM. Roland Raes, Guy Moens, Philippe Monfils et Philippe Moureaux, Mme Jeannine Leduc, M. Josy Dubié et de moi-même.

Le Sénat est saisi des dossiers relatifs à l'élection des sénateurs et des sénateurs suppléants élus par le corps électoral le 13 juin 1999.

Conformément à l'article 2 du Règlement, je vous propose de renvoyer ces dossiers à la commission de Vérification des Pouvoirs, qui aura à présenter au Sénat des rapports sur ces élections.

Le Bureau est saisi d'une réclamation émanant de M. Materne, afin d'obtenir l'annulation du scrutin du 13 juin 1999 ainsi que ses résultats.

Le Bureau est également saisi d'une réclamation émanant de MM. Michel, Mommaerts, Kisters et Vandersmissen, qui demandent l'annulation des élections pour le Parlement européen, le Sénat, le Conseil régional bruxellois, le Conseil régional wallon et le Conseil régional flamand.

Je prie les membres de la commission de se réunir immédiatement dans la salle des Questeurs afin de se constituer et de procéder ensuite à l'examen des dossiers.

Je propose de suspendre maintenant la séance jusqu'à ce que la commission de Vérification des Pouvoirs ait terminé ses travaux. *(Assentiment)*

(La séance, suspendue à 14 h 10, est reprise à 14 h 35.)

Verslag van het college van deskundigen belast met de controle van de geautomatiseerde stemmingen en stemopneming

De voorzitter. - Met toepassing van de wet van 18 december 1998 tot organisatie van de geautomatiseerde stemopneming door middel van een systeem voor optische lezing en tot wijziging van de wet van 11 april 1994 tot organisatie van de geautomatiseerde stemming, heeft de Senaat, zoals de andere assemblees, twee deskundigen aangewezen. Dat gebeurde op 11 maart jongst leden. Wij zijn in het bezit van het verslag van het college van deskundigen, verslag dat wordt voorgeschreven door bovengenoemde wet; de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven heeft kennis genomen van de conclusies van dit verslag die luiden als volgt:

“Het college heeft geen fouten of fraudepogingen kunnen vaststellen die het gebruik en de goede werking van de geautomatiseerde systemen voor het stemmen en de stemopneming tijdens de verkiezingen op 13 juni belemmerden.

Het doel de stemmen uit te brengen, te registreren en te tellen volgens de wettelijke bepalingen werd bereikt.”

- Waarvan akte.

Geldigverklaring van geloofsbrieven en eedaflegging

De voorzitter. - Aan de orde is het onderzoek van de geloofsbrieven van de senatoren-titularissen en de senatoren-opvolgers die op 13 juni 1999 werden gekozen door het Nederlandse kiescollege en door het Franse kiescollege.

Het woord is aan mevrouw Jeannine Leduc om voorlezing te doen van het verslag van de commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven over de verkiezing van de senatoren-titularissen en de senatoren-opvolgers gekozen door het Nederlandse kiescollege.

Mevrouw Jeannine Leduc (VLD), rapporteur. - Op 13 juni 1999 is het Nederlandse kiescollege overgegaan tot de verkiezing van 25 senatoren.

Uit het proces-verbaal van het collegehoofdbureau blijkt dat het aantal geldige biljetten 3.877.210 bedraagt en de kiesdeler 137.664 is

Het kiescijfer van lijst 2 (Agalev) is 438.931 en geeft recht op 3 zetels; dat van lijst 3 (SP) is 550.657 en geeft recht op 4 zetels; dat van lijst 4 (VLD) is 952.116 en geeft recht op 6 zetels; dat van lijst 6 (Vl. Blok) is 583.208 en geeft recht op 4 zetels; dat van lijst 7 (VU-ID) is 317.830 en geeft recht op 2 zetels; dat van lijst 8 (CVP) is 913.508 en geeft recht op 6 zetels.

Derhalve zijn door het collegehoofdbureau tot leden van de Senaat gekozen verklaard:

Lijst 2 (Agalev): mevrouw Vogels (M.B.C.C.), de heer Lozie (F.M.J.C.) en mevrouw De Roeck (J.J.V.I.);

Lijst 3 (SP): de heer Tobback (L.M.J.), mevrouw Vanlerberghe (M.L.), de heer Colla (M.G.B.) en de heer Moens (G.J.V.M.);

Lijst 4 (VLD): de heer Verwilghen (M.E.E.R.J.), de heer Verhofstadt (G.M.M-L.), Mevrouw Leduc (J.A.J.), de heer De

Rapport du collège d'experts chargés du contrôle des systèmes de vote et de dépouillement automatisé

M. le président. - En application de la loi du 18 décembre 1998 organisant le dépouillement des votes automatisés au moyen d'un système de lecture optique et modifiant la loi du 11 avril 1994 organisant le vote automatisé, le Sénat avait, à l'instar des autres assemblees, désigné deux experts le 11 mars dernier. Nous sommes en possession du rapport du collège de ces experts, rapport prescrit par la loi précitée et la commission de vérification des pouvoirs a pris connaissance de ses conclusions qui sont les suivantes:

“Le collège n'a pas constaté d'erreurs ou de tentatives de fraude susceptibles d'entraver l'utilisation et le bon fonctionnement des systèmes de votes et de dépouillement automatisé lors des élections le 13 juin.

L'objectif visé, à savoir émettre les votes, les enregistrer et les compter selon les dispositions légales, a été atteint.”

- Dont acte.

Validation des pouvoirs et prestation de serment

M. le président. - L'ordre du jour appelle la vérification des pouvoirs des sénateurs effectifs et suppléants, élus par le collège électoral français et par le collège électoral néerlandais le 13 juin 1999.

La parole est à Mme Jeannine Leduc pour donner lecture du rapport de la commission de Vérification des Pouvoirs en ce qui concerne l'élection des sénateurs effectifs et suppléants élus par le collège électoral néerlandais.

Mme Jeannine Leduc (VLD), rapporteuse. - *Le collège électoral néerlandais s'est réuni le 13 juin 1999 pour procéder à l'élection de 25 sénateurs.*

Il résulte du procès-verbal établi par le bureau principal du collège électoral que le nombre de bulletins valables est de 3.877.210; le diviseur électoral est 137.664.

Le chiffre électoral de la liste 2 (Agalev) est de 438.931 donnant droit à 3 sièges; celui de la liste 3 (SP) est de 550.657 donnant droit à 4 sièges; celui de la liste 4 (VLD) est de 952.116 donnant droit à 6 sièges; celui de la liste 6 (Vl. Blok) est de 583.208 donnant droit à 4 sièges; celui de la liste 7 (VU-ID) est de 317.830 donnant droit à 2 sièges; celui de la liste 8 (CVP) est de 913.508 donnant droit à 6 sièges

En conséquence, ont été proclamés membres du Sénat par le bureau principal de collège:

Liste 2 (Agalev): Mme Vogels (M.B.C.C.), M. Lozie (F.M.J.C.) et Mme De Roeck (J.J.V.I.);

Liste 3 (SP): M. Tobback (L.M.J.), Mme Vanlerberghe (M.L.), M. Colla (M.G.B.) et M. Moens (G.J.V.M.);

Liste 4 (VLD): M. Verwilghen (M.E.E.R.J.), M. Verhofstadt (G.M.M-L.), Mme Leduc (J.A.J.), M. De Grauwe (P.C.J.),

Grauwe (P.C.J.), Mevrouw Taelman (M.M.R.) en de heer Dedecker (J-M.L.);

Lijst 6 (VI. Blok): de heer Verreycken (W.M.), de heer Ceder (J.), de heer Raes (R.H.T.) en mevrouw Staveaux-Van Steenberghe (G.);

Lijst 7 (VU-ID): de heer Vankrunkelsven (P.J.M.) en de heer Van Quickenborne (V.P.M.);

Lijst 8 (CVP): de heer Dehaene (J-L.J.M.), mevrouw de Bethune (S.L.C.M.), de heer Moreels (R.G.M.), mevrouw Thijs (E.A.C.), de heer Vandenberghe (H.J.) en de heer Kelchtermans (T.R.).

Tot senatoren-opvolgers zijn door datzelfde bureau gekozen verklaard:

Lijst 2 (Agalev): mevrouw Kaçar (M.), de heer Van Hecke (S.), mevrouw Boden (R.M.A.), de heer Van Bouchaute (B.G.C.), de heer Luyckx (F.E.M.R.V.) en de heer Lodewyckx (H.M-J.M.);

Lijst 3 (SP): de heer Stevaert (S.R.J.), de heer Van Goethem (G.A.G.), mevrouw Deconinck (V.Y.M.), de heer De Clercq (J.H.J.), mevrouw Duroi (H.J.C.), mevrouw Maximus (L.H.J.);

Lijst 4 (VLD): mevrouw Van Riet (I.A.C.), de heer Geens (A.L.P.), de heer Bracquené (H.H.), mevrouw Van den Eeckhout (E.G.A.), de heer Bouckaert (B.R.A.) en de heer Lavigne (J.P.G.);

Lijst 6 (VI. Blok): de heer Buysse (Y.R.R.), de heer Joris (M.J.J.), de heer Vergult (G.J.V.R.), mevrouw Colombie-Wenmeekers (H.M.) en de heer Dewinter (Ph.M.F.);

Lijst 7 (VU-ID): mevrouw Vanhaegendoren (M.R.P.), de heer Vangermeersch (S.C.E.V.), de heer Goossens (C.J.A.) en de heer Caudron (J.J.);

Lijst 8 (CVP): de heer Steverlynck (J.B.L.), de heer D'Hooghe (J.G.I.C.), de heer Defreyne (P.F.M.), mevrouw Brouwers (K.F.B.), de heer Vleugels (K.P.L.) en mevrouw Demeester-Demeyer (W.C.F.).

Alle gekozen senatoren-titularissen hebben blijk gegeven te voldoen aan de grondwettelijke eisen van verkiesbaarheid.

Uw commissie heeft derhalve de eer u voor te stellen hen als lid van de Senaat toe te laten.

Met uitzondering van de heer Van Bouchaute en Mevrouw Colombie-Wenmeekers, hebben alle gekozen senatoren-opvolgers de bewijzen van hun verkiesbaarheid geleverd.

Uw commissie stelt u derhalve voor hun geloofsbrieven goed te keuren en aan de heer Van Bouchaute en Mevrouw Colombie-Wenmeekers 7 dagen uitstel te verlenen om de bewijzen van hun verkiesbaarheid te leveren.

Bovendien heeft uw commissie vastgesteld dat aan het voorschrift van artikel 67, §2, eerste lid, van de Grondwet nog niet is voldaan aangezien geen enkele senator gekozen door het Nederlandse kiescollege op de dag van zijn verkiezing zijn woonplaats in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad had.

Voor wat de verkiezing van de gemeenschapssenatoren betreft, heeft de Commissie kennis genomen van de 10

Mme Taelman (M.M.R.) et M. Dedecker (J-M.L.);

Liste 6 (VI. Blok): M. Verreycken (W.M.), M. Ceder (J.), M. Raes (R.H.T.) et Mme Staveaux-Van Steenberghe (G.);

Liste 7 (VU-ID): M. Vankrunkelsven (P.J.M.) et M. Van Quickenborne (V.P.M.);

Liste 8 (CVP): M. Dehaene (J-L.J.M.), Mme de Bethune (S.L.C.M.), M. Moreels (R.G.M.), Mme Thijs (E.A.C.), M. Vandenberghe (H.J.) et M. Kelchtermans (T.R.).

Ont été proclamés membres suppléants par ce même bureau:

Liste 2 (Agalev): Mme Kaçar (M.), M. Van Hecke (S.), Mme Boden (R.M.A.), M. Van Bouchaute (B.G.C.), M. Luyckx (F.E.M.R.V.) et M. Lodewyckx (H.M-J.M.);

Liste 3 (SP): M. Stevaert (S.R.J.), M. Van Goethem (G.A.G.), Mme Deconinck (V.Y.M.), M. De Clercq (J.H.J.), Mme Duroi (H.J.C.) et Mme Maximus (L.H.J.);

Liste 4 (VLD): Mme Van Riet (I.A.C.), M. Geens (A.L.P.), M. Bracquené (H.H.), Mme Van den Eeckhout (E.G.A.), M. Bouckaert (B.R.A.) et M. Lavigne (J.P.G.);

Liste 6 (VI. Blok): M. Buysse (Y.R.R.), M. Joris (M.J.J.), M. Vergult (G.J.V.R.), Mme Colombie-Wenmeekers (H.M.) et M. Dewinter (Ph.M.F.);

Liste 7 (VU-ID): Mme Vanhaegendoren (M.R.P.), M. Vangermeersch (S.C.E.V.), M. Goossens (C.J.A.) et M. Caudron (J.J.);

Liste 8 (CVP): M. Steverlynck (J.B.L.), M. D'Hooghe (J.G.I.C.), M. Defreyne (P.F.M.), Mme Brouwers (K.F.B.), M. Vleugels (K.P.L.) et Mme Demeester-Demeyer (W.C.F.).

Tous les élus effectifs ont justifié qu'ils remplissent toutes les conditions d'éligibilité exigées par la Constitution.

Votre Commission a dès lors l'honneur de proposer leur admission comme membre du Sénat.

Tous les élus suppléants ont fourni les preuves de leur éligibilité, à l'exception de M. Van Bouchaute et de Mme Colombie-Wenmeekers.

Votre Commission vous propose dès lors de valider leurs pouvoirs et d'accorder à M. Van Bouchaute et à Mme Colombie-Wenmeekers un délai de 7 jours pour établir leur éligibilité.

Votre Commission a en outre constaté que la condition imposée par l'article 67, § 2, 1er alinéa, n'est pas encore remplie, étant donné qu'aucun sénateur élu par le collège électoral néerlandais n'avait son domicile dans la région bilingue de Bruxelles-Capitale au jour de l'élection.

En ce qui concerne l'élection des sénateurs de communauté, la Commission a pris connaissance des dix quotients visés à

quotiënten vermeld in artikel 211, §2, van het Kieswetboek; deze quotiënten werden door de diensten van de Senaat berekend, aangezien zij niet door het collegehoofdbureau werden berekend.

Overeenkomstig artikel 211, §§1 en 2, bepalen deze quotiënten het aantal zetels voor de gemeenschapssenatoren toegekend aan elke politieke formatie die vertegenwoordigd is:

1° door ten minste één rechtstreeks gekozen senator en,

2° in de betrokken Raad, door ten minste evenveel raadsleden als er zetels voor gemeenschaps senatoren zijn waarop die politieke formatie recht heeft.

Bijgevolg is het aantal zetels:

- 1 voor Agalev
- 1 voor de SP
- 3 voor de VLD
- 1 voor het Vlaams Blok
- 1 voor VU-ID
- 3 voor de CVP.

Overeenkomstig artikel 211, §1, van het Kieswetboek, zal de Griffier deze gegevens aan de Voorzitter van de Vlaamse Raad mededelen.

De voorzitter. - Het woord is aan de heer Philippe Moureaux om voorlezing te doen van het verslag van de commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbriefen over de verkiezing van de senatoren-titularissen en de senatoren-opvolgers gekozen door het Franse kiescollege.

De heer Philippe Moureaux (PS), rapporteur. - *Op 13 juni 1999 is het Franse kiescollege overgegaan tot de verkiezing van 15 senatoren.*

Uit het proces-verbaal van het collegehoofdbureau blijkt dat het aantal geldige biljetten 2.317.161 bedraagt en de kiesdeler 124.667 is.

Het kiescijfer van lijst 1 (Ecolo) is 458.658 en geeft recht op 3 zetels; dat van lijst 5 (PRL-FDF) is 654.961 en geeft recht op 5 zetels; dat van lijst 9 (PS) is 597.890 en geeft recht op 4 zetels; dat van lijst 10 (PSC) is 374.002 en geeft recht op 3 zetels.

Derhalve zijn door het collegehoofdbureau tot leden van de Senaat gekozen verklaard:

Lijst 1 (Ecolo): mevrouw Nagy Patino (M.I.), de heer Moraël (J.D.M.G.) en de heer Dubié (J.L.J.M.);

Lijst 5 (PRL-FDF): de heer Michel (L. H.O.C.), de heer Hasquin (M.H.G.C.), mevrouw de T'Serclaes (N.M.J.N.J.G.), de heer Monfils (Ph.J.F.) en de heer Bodson (Ph.A.E.);

Lijst 9 (PS): de heer Happart (J.), de heer Moureaux (Ph.G.G.Ch), de heer Mahoux (Ph.M.J.), mevrouw Lizin (A.-M.);

Lijst 10 (PSC): de heer Maystadt (Ph.M.P.J.), mevrouw Willame-Boonen (M.M.C.E.D.G.), en de heer Dallemagne (G.J.F.G.M.G.).

l'article 211, § 2, du Code électoral; ces quotients ont été calculés par les services du Sénat, étant donné qu'ils ne l'avaient pas été par le bureau principal de collège.

Conformément à l'article 211, §§ 1 et 2, du même Code, ces quotients déterminent le nombre de sièges de sénateurs de communauté attribués à chaque formation politique représentée:

1° par au moins un sénateur élu directement et,

2° au Conseil concerné, par au moins autant de conseillers que de sièges de sénateurs de communauté auxquels elle a droit.

Par conséquent, le nombre de sièges est le suivant :

- 1 pour Agalev
- 1 pour le SP
- 3 pour le VLD
- 1 pour le Vlaams Blok
- 1 pour la VU-ID
- 3 pour le CVP.

Conformément à l'article 211, § 1er, du Code électoral, le Greffier communiquera ces données au Président du Conseil flamand.

M. le président. - La parole est à M. Philippe Moureaux. pour donner lecture du rapport de la commission de Vérification des Pouvoirs en ce qui concerne l'élection des sénateurs effectifs et suppléants élus par le collège électoral français.

M. Philippe Moureaux (PS), rapporteur. - Le collège électoral français s'est réuni le 13 juin 1999 pour procéder à l'élection de 15 sénateurs.

Il résulte du procès-verbal établi par le bureau principal du collège électoral que le nombre de bulletins valables est de 2.317.161; le diviseur électoral est 124.667.

Le chiffre électoral de la liste 1 (Ecolo) est de 458.658 donnant droit à 3 sièges; celui de la liste 5 (PRL-FDF) est de 654.961 donnant droit à 5 sièges; celui de la liste 9 (PS) est de 597.890 donnant droit à 4 sièges; celui de la liste 10 (PSC) est de 374.002 donnant droit à 3 sièges.

En conséquence, ont été proclamés membres du Sénat par le bureau principal de collège:

Liste 1 (Ecolo): Mme Nagy Patino (M.I.), M. Moraël (J.D.M.G.) et M. Dubié (J.L.J.M.);

Liste 5 (PRL-FDF): M. Michel (L. H.O.C.), M. Hasquin (M.H.G.C.), Mme de T'Serclaes (N.M.J.N.J.G.), M. Monfils (Ph.J.F.) et M. Bodson (Ph.A.E.);

Liste 9 (PS): M. Happart (J.), M. Moureaux (Ph.G.G.Ch), M. Mahoux (Ph.M.J.) et Mme Lizin (A.-M.);

Liste 10 (PSC): M. Maystadt (Ph.M.P.J.); Mme Willame-Boonen (M.M.C.E.D.G.) et M. Dallemagne (G.J.F.G.M.G.).

Tot senatoren-opvolgers zijn door datzelfde bureau gekozen verklaard:

Lijst 1 (Ecolo): de heer Derenne (Ch.E.D.M.), mevrouw De Grootte (H.M.F.), de heer Javaux (J.M.E.G.), mevrouw Lahaye (M.-H.G.N.J.), mevrouw Durant (I.A.J.) en de heer Defeyt (Ph.J.V.);

Lijst 5 (PRL-FDF): de heer Destexhe (A.R.O.H.), mevrouw Cornet d'Elzius (Ch.M.R.L.), de heer Duquesne (R.P.T.J.M.), mevrouw Gilson (N.J.M.V.J.), mevrouw Riche-Wyffels (V.M.P.) en de heer Knoops (E.J.J.J.);

Lijst 9 (PS): de heer Happart (J.-M.D.), mevrouw Bouarfa (S.), de heer Notte (D.O.A.G.), de heer Schetgen (M.J.P.), mevrouw Maton (S.I.E.) en de heer Taminiaux (W.);

Lijst 10 (PSC): de heer Barbeaux (M.A.N.M.), de heer Dreze (B.J.), mevrouw Nyssens (Cl.M.B.O.), mevrouw Sengier-Pollet (N.M.L.), de heer Cammarata (Fr.) en de heer Goes (B.C.F.B.).

De Commissie heeft kennis genomen van de bezwaarschriften van de heer Materne en van die van de heren Michel, Mommaerts, Kisters en Vandersmissen.

1° Bezwaar van de heer Materne.

Bij een brief van 14 juni 1999 vraagt de heer Ph. Materne dat de Senaatsverkiezingen nietig verklaard worden.

Het bezwaar van de verzoeker komt hierop neer dat de verschillende stemmethodes bij de verkiezingen van 13 juni 1999 een discriminatie tot stand brengen tussen de kiezers die een papieren stembiljet hebben ingevuld en de kiezers die elektronisch hebben gestemd, wat in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Volgens artikel 48 van de Grondwet onderzoekt elke Kamer de geloofsbrieven van haar leden en beslecht de geschillen die hieromtrent rijzen. Artikel 231, eerste lid, van het Kieswetboek voegt hieraan toe dat alleen de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat uitspraak doen, zowel wat hun leden als wat de opvolgers betreft, over de geldigheid van de kiesverrichtingen.

Binnen het kader van de geldigverklaring van de verkiezingen is de Senaat dus niet bevoegd om zich uit te spreken over principiële bezwaren die de grondwettigheid aanvechten van de wet van 11 april 1994 tot organisatie van de geautomatiseerde stemming en de koninklijke en ministeriële besluiten die deze wet ten uitvoer leggen.

In zijn bezwaar voert de verzoeker geen enkel concreet element aan dat zou wijzen op geknoei of op technische fouten in de kantons waar elektronisch is gestemd. In zijn verslag van 25 juni 1999 is het College van deskundigen belast met de controle van de geautomatiseerde stemmingen en stemopneming tot het besluit gekomen dat het "geen fouten of fraudepogingen heeft kunnen vaststellen die het gebruik en de goede werking van de geautomatiseerde systemen voor het stemmen en de stemopneming tijdens de verkiezingen van 13 juni belemmerden".

Om die redenen meent de commissie dat het bezwaar niet kan worden aangenomen en dat er ook geen grond is om in te gaan op het verzoek om aan het Arbitragehof een prejudiciële vraag te stellen.

Ont été proclamés membres suppléants par ce même bureau:

Liste 1 (Ecolo): M. Derenne (Ch.E.D.M.), Mme De Grootte (H.M.F.), M. Javaux (J.M.E.G.), Mme Lahaye (M.-H.G.N.J.), Mme Durant (I.A.J.), M. Defeyt (Ph.J.V.);

Liste 5 (PRL-FDF): M. Destexhe (A.R.O.H.), Mme Cornet d'Elzius (Ch.M.R.L.), M. Duquesne (R.P.T.J.M.), Mme Gilson (N.J.M.V.J.), Mme Riche-Wyffels (V.M.P.) et M. Knoops (E.J.J.J.);

Liste 9 (PS): M. Happart (J.-M.D.), Mme Bouarfa (S.), M. Notte (D.O.A.G.), M. Schetgen (M.J.P.), Mme Maton (S.I.E.) et M. Taminiaux (W.);

Liste 10 (PSC): M. Barbeaux (M.A.N.M.), M. Dreze (B.J.), Mme Nyssens (Cl.M.B.O.), Mme Sengier-Pollet (N.M.L.), M. Cammarata (Fr.) et M. Goes (B.C.F.B.).

La Commission a pris connaissance des réclamations émanant de M. Materne ainsi que de celles émanant de MM. Michel, Mommaerts, Kisters et Vandersmissen;

1° Réclamation de M. Materne.

Par lettre du 14 juin 1999, M. Ph. Materne demande l'annulation de l'élection sénatoriale.

Le requérant se plaint essentiellement du fait que les diverses méthodes de vote utilisées lors du scrutin du 13 juin 1999 créeraient une discrimination entre les électeurs qui ont voté par bulletin en papier et les électeurs qui ont voté par voie électronique, en violation des articles 10 et 11 de la Constitution.

Selon l'article 48 de la Constitution, chaque Chambre vérifie les pouvoirs de ses membres et juge les contestations qui s'élèvent à ce sujet. L'article 231, alinéa 1er, du Code électoral ajoute à cette disposition que la Chambre et le Sénat se prononcent seuls sur la validité des opérations électorales en ce qui concerne leurs membres et en ce qui concerne les suppléants.

Il ne relève donc pas de la compétence du Sénat, dans le cadre de la validation des élections, de se prononcer sur des objections de principe mettant en cause la constitutionnalité de la loi du 11 avril 1994 organisant le vote automatisé et des arrêtés royaux et ministériels mettant en oeuvre cette loi.

Il y a lieu de constater que dans sa réclamation, le requérant ne fait état d'aucun élément concret indiquant que des manipulations ou des erreurs techniques auraient eu lieu dans les cantons où l'on a procédé par vote automatisé. Dans son rapport du 25 juin 1999, le Collège d'experts chargés du contrôle des systèmes de vote et de dépouillement automatisés conclut qu'il "n'a pas constaté d'erreurs ou de tentatives de fraude susceptibles d'entraver l'utilisation et le bon fonctionnement des systèmes de votes et de dépouillement automatisé lors des élections du 13 juin".

Pour ces motifs, la Commission estime dès lors que la réclamation ne peut être accueillie et qu'il n'y a pas lieu non plus de donner suite à la demande de question préjudicielle à la Cour d'arbitrage.

En conclusion, la Commission de vérification des pouvoirs

Tot besluit stelt de commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven voor het bezwaar van de heer Materne te verwerpen.

2° Bezwaren van de heren Michel, Mommaerts, Kisters en Vandersmissen.

Bij een brief van 28 juni 1999 vragen de heren L. Michel, L. Mommaerts, F. Kisters en J.P. Vandersmissen dat de Senaatsverkiezingen van 13 juni 1999 nietig verklaard worden.

De verzoekers voeren aan dat de wet van 18 december 1998 tot wijziging van het Kieswetboek om het stemrecht toe te kennen aan de Belgen die gevestigd zijn in het buitenland, voor de verkiezing van de federale Wetgevende Kamers, sommige bepalingen van de wet van 18 december 1998 tot regeling van de gelijktijdige of kort opeenvolgende verkiezingen voor de federale Wetgevende Kamers, het Europees Parlement en de Gewest- en Gemeenschapsraden en de wet van 18 december 1998 tot organisatie van de geautomatiseerde stemopneming door middel van een systeem voor optische lezing en tot wijziging van de wet van 11 april 1994 tot organisatie van de geautomatiseerde stemming in strijd zijn met, al naar het geval, de artikelen 10 en 11, 62, derde lid, en de artikelen "25 tot 30 (oud)" van de Grondwet.

Om dezelfde redenen als bij het eerste bezwaar stelt de commissie voor dit bezwaar en de verzoeken om een prejudiciële vraag te stellen te verwerpen.

Bij brieven van 29 juni 1999 vragen de heren Michel en Mommaerts dat de verkiezingen van 13 juni 1999 voor het Europees Parlement, wat betreft het Frans kiescollege, en voor de Kamer en de Waalse Gewestraad, wat betreft de arrondissementen Luik en Nijvel, eveneens nietig verklaard worden.

De Senaat is niet bevoegd om zich uit te spreken over de geldigheid van de verkiezingen voor het Europees Parlement, de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Waalse Gewestraad. Deze verzoeken zijn klaarblijkelijk onontvankelijk.

Aangezien de heer José Happart bij brief van 25 juni 1999 heeft laten weten dat hij van zijn mandaat afziet, stelt uw Commissie voor onmiddellijk de heer Jean-Marie Happart, eerste opvolger van lijst 9 (PS) waartoe de heer Happart behoort, toe te laten.

Alle gekozen senatoren-titularissen hebben blijk gegeven te voldoen aan de grondwettelijke eisen van verkiesbaarheid.

Uw commissie heeft derhalve de eer u voor te stellen hen als lid van de Senaat toe te laten.

Met uitzondering van de heer Cammarata, hebben alle gekozen senatoren-opvolgers de bewijzen van hun verkiesbaarheid geleverd.

Uw commissie stelt u derhalve voor hun geloofsbrieven goed te keuren en aan de heer Cammarata 7 dagen uitstel te verlenen om de bewijzen van zijn verkiesbaarheid te leveren.

Bovendien heeft uw commissie vastgesteld dat zeven senatoren gekozen door het Franse kiescollege op de dag van hun verkiezing hun woonplaats in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad hadden. Aan de vereiste van artikel 67, §2,

propose le rejet de la réclamation de M. Materne.

2° Réclamations de MM. Michel, Mommaerts, Kisters et Vandersmissen.

Par lettre du 28 juin 1999, MM. L. Michel, L. Mommaerts, F. Kisters et J.P. Vandersmissen demandent l'annulation de l'élection sénatoriale du 13 juin 1999.

Les requérants soutiennent que la loi du 18 décembre 1998 modifiant le Code électoral en vue d'octroyer le droit de vote aux Belges établis à l'étranger pour l'élection des Chambres législatives fédérales, certaines dispositions de la loi du 18 décembre 1998 réglant les élections simultanées ou rapprochées pour les Chambres législatives fédérales, le Parlement européen et les Conseils régionaux et de communauté et de la loi du 18 décembre 1998 organisant le dépouillement des votes automatisés au moyen d'un système de lecture optique et modifiant la loi du 11 avril 1994 organisant le vote automatisé sont contraires, selon le cas, aux articles 10 et 11, 62, alinéa 3, et aux articles "25 à 30 (anciens)" de la Constitution.

La Commission propose le rejet de la réclamation, et des demandes de questions préjudicielles, pour les mêmes motifs que pour la première réclamation.

Par lettres du 29 juin 1999, MM. Michel et Mommaerts demandent également l'annulation des élections du 13 juin 1999 pour le Parlement européen en ce qui concerne le collège électoral français, et pour la Chambre et le Conseil régional wallon en ce qui concerne les arrondissement de Liège et de Nivelles.

*Il n'appartient pas au Sénat de se prononcer sur la validité des élections pour le Parlement européen, la Chambre des représentants et le Conseil régional wallon. Les demandes en question sont *manifestement* irrecevables.*

Étant donné que, par lettre du 25 juin 1999, M. José Happart a fait savoir qu'il renonce à son mandat, votre Commission propose d'admettre immédiatement M. Jean-Marie Happart, premier suppléant de la liste 9 (PS) à laquelle M. Happart appartient.

Tous les élus effectifs ont justifié qu'ils remplissent toutes les conditions d'éligibilité exigées par la Constitution.

Votre Commission a dès lors l'honneur de proposer leur admission comme membre du Sénat.

A l'exception de M. Cammarata, tous les élus suppléants ont fourni les preuves de leur éligibilité.

Votre Commission vous propose dès lors de valider leurs pouvoirs et d'accorder à M. Cammarata un délai de 7 jours pour établir son éligibilité.

Par ailleurs votre Commission a constaté que sept sénateurs élus par le collège électoral français étaient domiciliés, le jour de leur élection, dans la région bilingue de Bruxelles-Capitale. Par conséquent, le prescrit de l'article 67, § 2, alinéa

tweede lid, van de Grondwet is derhalve voldaan.

Voor wat de verkiezing van de gemeenschapssenatoren betreft, heeft de Commissie kennis genomen van de 10 quotiënten vermeld in artikel 211, §2, van het Kieswetboek; deze quotiënten werden door de diensten van de Senaat berekend, aangezien zij niet werden berekend door het collegehoofdbureau.

Overeenkomstig artikel 211, §§1 en 2, bepalen deze quotiënten het aantal zetels voor de gemeenschapssenatoren toegekend aan elke politieke formatie die vertegenwoordigd is:

1° door ten minste één rechtstreeks gekozen senator en,

2° in de betrokken Raad, door ten minste evenveel raadsleden als er zetels voor gemeenschapssenatoren zijn waarop zij recht heeft.

Bijgevolg is het aantal zetels:

- 3 voor Ecolo

- 3 voor de PRL-FDF

- 3 voor de PS

- 1 voor de PSC.

Overeenkomstig artikel 211, §1, van het Kieswetboek, zal de Griffier deze gegevens aan de Voorzitter van de Franse Gemeenschapsraad mededelen.

- De besluiten van de verslagen worden eenparig aangenomen.

De voorzitter. - Ik verzoek de leden die werden gekozen door het Nederlandse kiescollege en wier geloofsbrieven geldig zijn verklaard, de grondwettelijke eed af te leggen.

- Mevrouw Mieke Vogels, de heer Frans Lozie, mevrouw Jacinta De Roeck, de heer Louis Tobback, mevrouw Myriam Vanlerberghe, de heren Marcel Colla, Guy Moens, Marc Verwilghen en Guy Verhofstadt, mevrouw Jeannine Leduc, de heer Paul De Grauwe, mevrouw Martine Taelman, de heren Jean-Marie Dedecker, Wim Verreycken, Jurgen Ceder en Roland Raes, mevrouw Gerda Staveaux-Van Steenberge, de heren Patrick Van Krunkelsven, Vincent Van Quickenborne en Jean-Luc Dehaene, mevrouw Sabine de Bethune, de heer Réginald Moreels, mevrouw Erika Thijs en de heren Hugo Vandenberghe en Theo Kelchtermans leggen de eed af.

De voorzitter. - Ik geef deze leden akte van hun eedaflegging en verklaar hen aangesteld in hun functie van senator.

Ik verzoek de leden die werden gekozen door het Franse kiescollege en wier geloofsbrieven geldig zijn verklaard, de grondwettelijke eed af te leggen.

- Mevrouw Marie Nagy Patino, de heren Jacky Moraël, Josy Dubié, Louis Michel en Hervé Hasquin, mevrouw Nathalie de T'Serclaes, de heren Philippe Monfils, Philippe Bodson, Philippe Moureaux en Philippe Mahoux, mevrouw Anne-Marie Lizin, de heren Jean-Marie Happart en Philippe Maystadt, mevrouw Magdeleine Willame-Boonen en de heer Georges Dallemagne leggen de eed af.

2, de la Constitution est rempli.

En ce qui concerne l'élection des sénateurs de communauté, la Commission a pris connaissance des dix quotients visés à l'article 211, § 2, du Code électoral; ces quotients ont été calculés par les services du Sénat, étant donnée qu'ils ne l'avaient pas été par le bureau principal du collège.

Conformément à l'article 211, §§ 1 et 2, du même Code, ces quotients déterminent le nombre de sièges de sénateurs de communauté attribués à chaque formation politique représentée:

1° par au moins un sénateur élu directement et,

2° au Conseil concerné, par au moins autant de conseillers que de sièges de sénateurs de communauté auxquels elle a droit.

Par conséquent, le nombre de sièges est le suivant:

- 3 pour Ecolo

- 3 pour le PRL-FDF

- 3 pour le PS

- 1 pour le PSC.

Conformément à l'article 211, § 1er, du Code électoral, le Greffier communiquera ces données au Président du Conseil de la Communauté française.

- Les conclusions des rapports sont adoptées à l'unanimité.

M. le président. - Je prie les membres, élus par le collège électoral néerlandais et dont les pouvoirs viennent d'être validés, de prêter le serment constitutionnel.

- Mme Mieke Vogels, M. Frans Lozie, Mme Jacinta De Roeck, M. Louis Tobback, Mme Myriam Vanlerberghe, MM. Marcel Colla, Guy Moens, Marc Verwilghen et Guy Verhofstadt, Mme Jeannine Leduc, M. Paul De Grauwe, Mme Martine Taelman, MM. Jean-Marie Dedecker, Wim Verreycken, Jurgen Ceder et Roland Raes, Mme Gerda Staveaux-Van Steenberge, MM. Patrick Van Krunkelsven, Vincent Van Quickenborne et Jean-Luc Dehaene, Mme Sabine de Bethune, M. Réginald Moreels, Mme Erika Thijs et MM. Hugo Vandenberghe et Theo Kelchtermans prêtent serment.

M. le président. - Je donne à ces membres acte de leur prestation de serment et les déclare installés dans leur fonction de sénateur.

Je prie les membres, élus par le collège électoral français et dont les pouvoirs viennent d'être validés, de prêter le serment constitutionnel.

- Mme Marie Nagy Patino, MM. Jacky Moraël, Josy Dubié, Louis Michel et Hervé Hasquin, Mme Nathalie de T'Serclaes, MM. Philippe Monfils, Philippe Bodson, Philippe Moureaux et Philippe Mahoux, Mme Anne-Marie Lizin, MM. Jean-Marie Happart et Philippe Maystadt, Mme Magdeleine Willame-Boonen et M. Georges Dallemagne prêtent serment.

De voorzitter. - Ik geef deze leden akte van hun eedaflegging en verklaar hen aangesteld in hun functie van senator.

Overlijden van een oud-senator

De voorzitter. - De Senaat heeft met groot leedwezen kennis gekregen van het overlijden van de heer Guy Cudell, eresenator, gewezen senator voor het arrondissement Brussel.

Uw voorzitter betuigt het rouwbeklag van de Vergadering aan de familie van ons betreurd gewezen medelid.

Ontslag en benoeming van regeringsleden

De voorzitter. - Bij brief van 1 juni 1999 heeft de eerste minister mij een afschrift overgezonden van het koninklijk besluit van dezelfde datum houdende ontslag en benoeming van regeringsleden.

Regeling van de werkzaamheden

De voorzitter. - Tijdens de volgende vergadering zullen de senatoren aangewezen door de Raden de eed afleggen. De datum van die vergadering hangt af van het ogenblik waarop wij de namen van die senatoren ontvangen. Bijgevolg stel ik de Senaat voor vertrouwen te willen schenken aan de voorzitter om, zodra de namen bekend zijn, een datum voor die vergadering voor te stellen. Naar alle waarschijnlijkheid zal dit donderdag 8 juli a.s. zijn om 14 uur. (*Instemming*)

- De Senaat gaat tot nadere bijeenroeping uiteten.

(*De vergadering wordt gesloten om 15.00 uur.*)

M. le président. - Je donne à ces membres acte de leur prestation de serment et les déclare installés dans leur fonction de sénateur.

Décès d'un ancien sénateur

M. le président. - Le Sénat a appris avec un vif regret le décès de M. Guy Cudell, sénateur honoraire, ancien sénateur de l'arrondissement de Bruxelles.

Votre président adresse les condoléances de l'Assemblée à la famille de notre regretté ancien collègue.

Démission et nomination de membres du gouvernement

M. le président. - Par lettre du 1er juin 1999, le premier ministre m'a transmis copie de l'arrêté royal de la même date portant démission et nomination de membres du gouvernement.

Ordre des travaux

M. le président. - Lors de la prochaine séance, les sénateurs désignés par les Conseils de communauté prêteront serment. La date de cette séance dépend du moment où nous recevrons les noms de ces sénateurs. Par conséquent, je propose au Sénat de laisser à son président le soin de fixer la date de cette séance, dès que les noms seront connus. Selon toute vraisemblance, il s'agira du jeudi 8 juillet prochain à 14 heures. (*Assentiment*)

- Le Sénat s'ajourne jusqu'à convocation ultérieure.

(*La séance est levée à 15 h 00.*)